

SKOLPORTENS NUMRERADE ARTIKELSERIE FÖR UTVECKLINGSARBETE I SKOLAN

Förbättring genom inkludering

Att minska avståndet mellan oss

FÖRFATTARE: MATHIAS ENGVALL

ARTIKEL NUMMER 8/2015

ifous

SKOLPORTEN

Abstract

Syftet med den här artikeln är att visa på ett förändringsarbete av en autismspektrumverksamhet som har lett till ökad inkludering av eleverna på skolan. Med oförändrad budget har omstruktureringen av verksamheten gjort att flexibiliteten i stödet runt eleverna blivit större. Tillhörigheten på skolan och förutsättningarna för en likvärdig utbildning och bedömning av autismspektrumverksamhetens elever och de andra på skolan har ökat. Avståndet mellan elever har minskat och den ordinarie klassen har berikats med en större mångfald.

Mathias Engvall är utbildad musik- och gitarrlärare och arbetar idag som lärare på högstadiet på Strandskolan.

E-post: mathias.engvall@utb.tyreso.se

Denna artikel har den 22 april 2015 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan. Ansvarig granskare är universitetslektor Inger Assarson samt fil. dr Lisbeth Olsson från Malmö högskola.

Denna utvecklingsartikel har tagits fram inom ramen för Ifous FoU-program Inkluderande lärmiljöer, i vilket 12 kommuner (Borlänge, Botkyrka, Göteborg, Helsingborg, Höör, Landskrona, Linköping, Mullsjö, Stockholm, Sävsjö, Tyresö och Åstorp), Specialpedagogiska skolmyndigheten och Malmö högskola medverkat. Information om FoU-programmet finns på <http://www.ifous.se/programomraden-forskning/inkludering/>

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens nättidskrift Undervisning & Lärande:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/ Aktuell metodbok med författaranvisningar:
www.skolporten.se/metodbok

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

Innehållsförteckning

Abstract	2
1. Inledning	4
2. Bakgrund	6
3. Metod och analys	7
4. Resultat	8
4.1 Organisation (innan förändringen)	8
4.2 Organisation (efter förändringen)	9
4.3 Ämnesbehörighet	10
4.4 Tillhörighet	10
5. Diskussion	11
6. Referenser	13

1. Inledning

Höstterminen 2004 fick Strandskolan uppdraget att starta en kommunövergripande högstadiesamverksamhet för elever med diagnos inom autismspektrat och verksamheten döptes till Lagunen. De lärare som anställdes för att arbeta där hade tidigare erfarenhet av att undervisa i olika smågrupper med elever som inte hade haft en väl fungerande skolgång i en ordinarie klass. Lärarnas erfarenheter och intryck från arbetet i dessa grupper var att det inte gick att motivera varför de här eleverna inte skulle tillhöra en ordinarie klass. En tydlig målsättning och uttalad ambition var därför att eleverna i Lagunen, i så stor utsträckning som möjligt, skulle gå i den ordinarie verksamheten på skolan. Att få den här ambitionen att bli verklighet visade sig vara komplicerat på många sätt. De flesta av de elever som började på Lagunen kom antingen direkt från en på något sätt havererad skolgång i en stor ordinarie klass eller från en mindre undervisningsgrupp där de oftast hade haft en fungerande skolsituation, men behövde byta klass för att de skulle börja på högstadiet. Att få de här eleverna att vilja och våga prova att till viss del tillbringa sin skoldag och få undervisning i den ordinarie klassen var många gånger svårt. Flera elever, och ibland även deras föräldrar, uttryckte oro över att det skulle leda till en försämrad skolsituation där eleven kunde få svårt att lyckas. Även om lärarna såg att det fanns stor potential hos eleven och att möjligheten att lyckas var mycket god förutsatte det ändå att eleven själv skulle vilja ta steget och våga prova. De skulle lämna det trygga som de kände till och gå ut till något okänt. En del tog steget och hade undervisning både i Lagunen och i den ordinarie klassen. Andra hade all undervisning i Lagunengruppen och var då helt exkluderade från den ordinarie årskursen.

Denna artikel tar sin utgångspunkt i Salamancadeklarationen som undertecknats av UNESCO:s medlemsländer 1994 med tillägg 2001. Artikelns beskriver ett förändringsarbete med målet att förbättra en autismspektrumverksamhet genom utökad inkludering. I Salamancadeklaration finns en ”troförklaring” som lyder:

”Vi tror och deklarerar att

- varje barn har en grundläggande rätt till undervisning och måste få en möjlighet att uppnå och bibehålla en acceptabel utbildningsnivå,
- varje barn har unika egenskaper, intressen, fallenheter och inlärningsbehov,
- utbildningssystemen skall utformas och utbildningsprogrammen genomföras på sådant sätt att den breda mångfalden av dessa egenskaper och behov tillvaratas,
- elever med behov av särskilt stöd måste ha tillgång till ordinarie skolor som skall tillgodose dem inom en pedagogik som sätter barnet i centrum och som kan tillgodose dessa behov,

- ordinarie skolor med denna integrationsinriktning är det effektivaste sättet att bekämpa diskriminerande attityder, att skapa en välkomnande närmiljö, att bygga upp ett integrerat samhälle och att åstadkomma skolundervisning för alla; dessutom ger det flertalet barn en funktionsduglig utbildning och förbättrad kostnadseffektivitet och – slutligen – hela utbildningssystemet.”

(Salamancadeklarationen, 2001, s.11)

Ordet integration användes i den första översättningen av deklarationen men inkludering är ett ord som numera används och anses vara en bättre översättning av ordet ”inclusion” i den engelska översättningen av deklarationen (Nilholm, 2003).

Syftet med det förändringsarbete som vi på Strandskolan har gjort är att ta vara på den breda mångfalden i barnens personligheter, och att utveckla en skola som siktar mot ett samhälle som är välkomnande och inte diskriminerande. Genom att i så hög grad som möjligt leva upp till Salamancadeklarationens målsättning tror vi att kvaliteten i utbildningen av våra elever kommer att öka. Med en fungerande inkludering ger vi Lagunens elever en bättre utbildning och skolgång.

2. Bakgrund

Svensk skola har en historia av att vissa barn inte haft sin tillhörighet i den ordinarie klassen utan istället varit placerade i en specialklass eller en särskild undervisningsgrupp. Idag finns en stark motrörelse mot att i så stor utsträckning som förut placera elever i särskilda grupper utan man vill istället möta elevens behov i den ordinarie klassen. Redan i 1980 års läroplan, Lgr 80, fanns begreppet ”En skola för alla” som syftade till att eleven skulle få undervisning anpassad efter sina förutsättningar inom den ordinarie skolan. Samma tankar finns idag i begreppet en inkluderande skola. I styrdokumentet för skolan, dvs. skollag, skolförordning och läroplan nämns inte ordet inkludering, men det finns flera värderingar i dem som är väl förenliga med idéer om inkludering (Nilholm & Göransson, 2013). Skolan ska vara demokratisk och tillgänglig för alla. Det handlar om social rättvisa – att alla har rätt att tillhöra och delta i de ordinarie verksamheterna. Eleven har helt enkelt rätt till undervisning i sin klass. Om det förekommer särskiljande som gör att de inte tillhör ordinarie klass så är det ett tecken på ofullständig inkludering (Haug, 2012).

För att ge bästa förutsättningar att skapa en lyckad inkludering i skolan är det viktigt att hela utbildningskedjan från förvaltningsledning till rektorer och lärare är inkluderande i sitt sätt att tänka och även handla (Hjörne & Säljö, 2011). Att välkomna och se individuella personligheter med olika förutsättningar och färdigheter som en tillgång för skolan och inte som ett hinder är en inställning som genomsyrar en fungerande inkluderande verksamhet. Ett exempel där hela utbildningskedjan arbetat med att driva en inkluderingsprocess är Essunga kommun. Elisabeth och Bengt Persson (2012) har studerat Essunga kommuns förändringsarbete som hade utgångspunkten ”att öka måluppfyllelsen med stöd i inkluderande arbetsformer” (Persson & Persson, sid 13). Förändringsarbetet i Essunga fick stor uppmärksamhet då Nossebroskolans resultat steg från att vara en av landets lägsta till en av skolorna med högst resultat i måluppfyllelse.

Lagunen är en kommunövergripande autismspektrumverksamhet som är förlagd på Strandskolan, en kommunal skola i Tyresö med cirka 650 elever.

Barn- och utbildningsnämnden i Tyresö kommun skrev 2012 in i sin nämndplan att alla verksamheter ska arbeta på ett sätt som främjar inkludering och minimerar antalet elever som placeras i externa specialskolor.

Strandskolan har sexårsverksamhet, låg-, mellan- och högstadium och är organiserad i arbetslag. Varje arbetslag ansvarar för en årskurs och följer eleverna under ett helt stadium.

Skolan arbetar tematiskt och ämnesövergripande i fyra olika teman per läsår för att eleverna ska få en sammansatt och fördjupad kunskap. Den pedagogiska tanken är att öka förståelsen genom att belysa aktuellt tema samtidigt i olika ämnen och från olika synsätt – vetenskapligt, humanistiskt och utifrån ett samhällsperspektiv. Hela skolan har samma tema den första delen av höstterminen och sedan har de olika årskurserna tre egna teman resten av läsåret. Lärarna planerar tillsammans i arbetslaget och sätter upp mål för de olika temana utifrån läroplanens kunskapskrav. I slutet av varje temaperiod har skolan en projektvecka där arbetet avslutas med schemabrytande aktiviteter som två gånger per år mynnar ut i ett ”öppet hus” dit elevernas familjer välkomnas för att se vad eleverna har arbetat med under temaperioden.

Gemensamt för de elever som är inskrivna på Lagunen är att de har en diagnos inom autismspektrat och att de arbetar utifrån grundskolans läroplan. På Lagunen går det tolv till sexton elever i årskurserna sex till nio, tre till fyra elever i varje årskurs. Fördelningen av elever i årskurserna kan variera från år till år beroende på vilka som är inskrivna i verksamheten. Det har alltid funnits en uttalad ambition från lärarna på Lagunen och skolledningen att eleverna i så stor utsträckning som möjligt ska delta i de ordinarie klassernas undervisning. Detta för att öka kunskapsresultaten, ge möjlighet till en rättvis och likvärdig bedömning samt att öka tillhörigheten på skolan och stärka elevens självbild.

Det finns forskning som ger stöd för att verkligt fungerande inkludering ger elever med autismspektrumdiagnoser signifikant bättre skolresultat, men det förutsätter att skolan arbetar medvetet och ger rätt hjälp för att det ska fungera (Nilsson, 2010).

Lagunens verksamhet, organisation och arbetssätt har kontinuerligt utvärderats och utvecklats under de tio år som den har funnits. Hösten 2012 gjordes en stor omorganisation av Lagunen där eleverna och lärarna fick en ny arbetssituation med nya möjligheter och utmaningar. Det nya sättet att organisera stödet till eleverna skulle möjliggöra en större flexibilitet i undervisningen och bedömningen av deras kunskaper. ”För att kunna använda bedömningar som främjar inkludering, behöver lärare arbeta i en skolmiljö som ger dem den flexibilitet, det stöd och de resurser de behöver.” (Watkins, 2007, sid 51). Enligt Watkins är det redan i planeringsstadiet av undervisningen viktigt att ha en inkluderande tanke. Att kunna förutse vilka situationer och aktiviteter som kan orsaka problem för eleven och att ta hänsyn till det i sin planering är en värdefull kunskap för en pedagog att behärska. Det gäller i alla möten med elever och i synnerhet med de som har en diagnos inom autismspektrat. Harrower & Dunlap (2001:766) skriver att ”Priming consists of previewing information or activities that a child is likely to have difficulties with before the child actually engages in that activity”. Detta citat visar hur viktigt det är ligga steget före och förbereda och rusta eleven så att den växer av de utmaningar som finns i skolan, vilket går helt i linje med Lagunens arbetssätt och syfte. Lagunens uppdrag var det samma som förut – att utbilda eleverna enligt grundskolans läroplan och att förbereda dem för fortsatta studier på gymnasiet. Omorganisationen skedde utan att budgeten till Lagunen förändrades. När det nu har gått två år med det nya arbetssättet är det intressant att fråga sig:

Har förändringen lett till förbättrade förutsättningar att ge en likvärdig undervisning och bedömning av Laguneneleverna och de andra eleverna?

Har avståndet mellan Lagunens elever och eleverna i den ordinarie klassen minskat efter förändringen? Delar de nu fler gemensamma upplevelser och erfarenheter med varandra?

3. Metod och analys

Har förändringen lett till förbättrade förutsättningar att ge en likvärdig undervisning och bedömning av Laguneneleverna och de andra eleverna?

Analyser från framgångarna i Essunga visar att hög pedagogisk, ämnesdidaktisk och ämnesteoretisk kompetens hos lärarna bidrar till hög måluppfyllelse hos eleverna

(Persson & Persson, 2012). En jämförelse av ämnesbehörigheten hos de lärare som har undervisningsansvaret, bedömer och sätter betyg på Lagunens elever före och efter förändringsarbetet 2012 har gjorts. Jag har valt att jämföra ämnesbehörigheten hos de lärare som undervisade Lagunens elever i årskurs nio år 2011 innan förändringen med de lärare som undervisar Lagunens elever i årskurs nio år 2014 när förändringen har skett. Skolämnen jag fokuserat på är svenska, matematik, engelska, historia, samhällskunskap, religion, geografi, kemi, biologi, fysik och teknik. I gamla Lagunen 2011 var undervisningen fördelad på tre lärare och i nya Lagunen 2014 är det fem lärare som undervisar i de elva skolämnena jag granskar. Genom att se på lärarnas lärarlegitimation har jag kunnat sammanställa vilka ämnen de är behöriga att undervisa i och matchat det med vilka ämnen de undervisar Lagunens elever i. Jag har sedan jämfört hur många ämnesbehöriga lärare som har ansvaret för undervisningen och bedömningen i gamla och nya Lagunen i de elva utvalda ämnena.

Har avståndet mellan Lagunens elever och eleverna i den ordinarie klassen minskat efter förändringen? Delar de nu fler gemensamma upplevelser och erfarenheter med varandra?

Efter 2012 är Lagunen inte organiserad i två grupper med två årskurser i varje grupp. Jag analyserar hur det påverkar Lagunenelevernans deltagande i skolans ämnesövergripande tematiska arbetsätt genom att se med vilka andra elever Laguneneleverna får sin undervisning. Detta är avgörande för vilket årskurstema eleven har möjlighet att följa.

Jag har dokumenterat i vilka klassrum Lagunens elever undervisas i samt var de har sina personliga skåp med böcker och ytterkläder före och efter förändringen. I och med detta kan jag se var på skolan Lagunens elever mest håller till.

4. Resultat

4.1 Organisation (innan förändringen)

Eleverna tillhörde och utgick ifrån en mindre grupp med målet att inkluderas i årskursens ordinarie klass.

Lagunen bestod av två undervisningsgrupper som var indelade i årskurserna sex-sju, och åtta-nio. De två årskurserna hade undervisning tillsammans i en mindre grupp där alla elever var inskrivna i Lagunen. Eftersom grupperna bestod av två årskurser som undervisades tillsammans kunde inte Lagunens elever följa sin årskurs tema hela tiden utan det skedde en kompromiss mellan de två årskurserna. Det gjorde att upplägget och planeringen av undervisningen på Lagunen och i den ordinarie klassen skiljde sig åt.

Eleverna på Lagunen uppmuntrades att delta i den ordinarie klassens undervisning, men det faktum att de inte alltid läste samma tema gjorde att de till viss del gick miste om den pedagogiska idén med skolans ämnesövergripande tematiska arbetsätt. Lärarna på Lagunen kunde någon gång ibland följa med och stötta eleven i den ordinarie klassen, men det var sällan eftersom de var schemalagda hela dagarna på Lagunen.

Fyra lärare var anställda på Lagunen och de bildade tillsammans ett arbetslag. Deras uppdrag var att undervisa, bedöma och vara mentorer för eleverna. De hade ansvaret för undervisningen i de flesta ämnen i årskurserna sex till nio, förutom slöjd och moderna språk, där eleverna var inkluderade i de ordinarie klasserna och där Lagunenlärarna till viss del var med och stöttade under dessa lektioner. Förutom de fyra lärarna var Lagunen förstärkt med en ämneslärare i engelska ett par timmar i veckan. Anledningen till att Lagunen var uppdelad i två grupper, en med årskurs sex och sju och en med årskurs åtta och nio, var för att med Lagunens personalstyrka kunna erbjuda full kursplan till eleverna. De två grupperna hade varsitt klassrum där samtliga elever hade tillgång till en egen avskärmad arbetsplats. Klassrummen låg bredvid varandra på en avdelning som heter Slussen. Förutom de två klassrummen hade två speciallärare sina arbetsrum på Slussen dit olika elever kom för att undervisas av speciallärarna. Alla Lagunenelever hade sina skåp med böcker och ytterkläder bredvid varandra i nära anslutning till Slussen. Lärarna på Lagunen planerade, genomförde och bedömde flera olika ämnen, några av dessa saknade de behörighet i. Många gånger rådfrågades de utbildade ämneslärarna på skolan, både i frågor om bedömning och om lektionsinnehåll, för att undervisningen skulle bli så bra som möjligt. Det fanns inte tid i lärarnas schema för denna konsultation men den var vanligt förekommande ändå. De elever som i vissa ämnen var inkluderade i den ordinarie undervisningen på skolan följde den undervisande ämneslärarens planering och blev bedömd av denna. Ämnesläraren kunde rådfråga Lagunenläraren vid behov, både vad gällde bedömning och om arbetsuppgifter till eleven. Speciallärarna på skolan gjorde samma kunskapstester på Lagunens elever som på de andra eleverna på skolan för att kartlägga elevernas färdigheter i framförallt läsning. Speciallärarna bistod lärarna med arbetsuppgifter till de elever som behövde anpassade sådana med utgångspunkt utifrån testresultaten. Speciallärarna kunde även rådfrågas om pedagogiska hjälpmedel och när åtgärdsprogram skulle upprättas.

Antalet Lagunenelever som var inkluderade och läste något eller några ämnen tillsammans med den ordinarie årskursen varierade från år till år. Ofta var så många som hälften av eleverna på Lagunen inte inkluderade i den ordinarie klassens undervisning över huvud taget, flera hade anpassad studiegång där t.ex. moderna språk och slöjd var borttagna.

4.2 Organisation (efter förändringen)

Eleverna tillhör och utgår från årskursens ordinarie klass och får vid behov stöttning i ett mindre sammanhang.

Vi tillämpar inkludering, vilket innebär att elever som är inskrivna i Lagunen går i en ordinarie klass och följer klassens schema och undervisas av dess lärare, men får individuell stöttning av Lagunens personal när det behövs. Stöttnigen kan ske i klassrummet, i mindre grupp eller enskilt – det beror på undervisningssituation och ämne, elevens förutsättningar samt den pedagogiska tanken. Stöttnigen eleverna på Lagunen får utvärderas kontinuerligt och varierar från elev till elev, och kan förändras under skolgången. Eftersom Lagunens personal följer eleverna en stor del av dagen får de en tydlig helhets-syn på varje elev. Det långsiktiga strävansmålet är att eleven i största möjliga mån ska bli självständig och fungera helt på egen hand i stor klass. Detta för att på bästa sätt rusta eleven inför gymnasiet och så småningom ett kommande yrkesliv.

De fyra Lagunenlärarna tillhör varsitt arbetslag antingen i årskurs sex, sju, åtta eller nio. De har inte huvudansvaret för undervisningen i något ämne och är inte heller den betygsättande läraren utan kompletterar ämneslärarnas undervisning genom att förklara, planera och förtydliga skolarbetet för eleverna när det behövs. De är mentorer för Laguneneleverna i arbetslaget men har även några andra mentorselever som inte är inskrivna på Lagunen. Pedagogerna har ett tätt samarbete med övriga lärare och personal på skolan i syfte att anpassa stödet efter elevens behov. Speciallärarna på skolan har samma roll och bidrar i undervisningen på samma sätt i nya som i den gamla Lagunen.

Det går cirka 62-65 elever i varje årskurs och de är uppdelade i tre klasser.

Varje årskurs har en hemvist med tre klassrum där de flesta teoretiska lektioner hålls, det finns även ett mindre klassrum där elever har möjlighet att arbeta vid en enskild avskärmad arbetsplats om behov för det uppstår. Det mindre klassrummet används inte enbart av Lagunens elever utan även av de andra i årskursen. Alla elever har sitt skåp med böcker och ytterkläder i sin hemvist.

4.3 Ämnesbehörighet

En jämförelse av ämnesbehörigheten hos lärarna som har undervisningsansvaret, bedömer och sätter betyg på Lagunens elever i årskurs nio, före och efter förändringsarbetet 2012, har gjorts.

I gamla Lagunen undervisades eleverna av lärare med ämnesbehörighet i sex av de elva ämnen som granskats.

I nya Lagunen undervisas eleverna av lärare med ämnesbehörighet i nio av de elva ämnen som granskats. Den legitimerade läraren som i dagsläget saknar ämnesbehörighet i två ämnen har ansökt om behörighet även i dessa. Läraren har bedrivit undervisning i de här ämnena i över åtta år de senaste femton åren och kan då komplettera sin behörighet grundat på lång erfarenhet av undervisning.

4.4 Tillhörighet

Genom att frångå de mindre grupperna där endast Lagunenelever ingick och istället flytta eleverna och Lagunenlärarna till det ordinarie arbetslaget minskade avståndet mellan Lagunen och resten av skolan markant. Laguneneleverna undervisas och har sina skåp i årskursens hemvist. De har samma schema, studerar efter samma lektionsplanering och tema, åker på samma studiebesök och har samma idrottsdagar som de andra eleverna i sin årskurs. Detta har medfört att eleverna inte ”går på Lagunen” utan de tillhör den ordinarie årskursen på skolan. Laguneneleverna stöttas antingen på lektionen i klassrummet eller i mindre rum där de arbetar med samma område som de andra i klassrummet. Lagunens elever får nu fullt ut ta del av skolans ämnesövergripande tematiska arbete. Eftersom de numera undervisas av samma lärare och har lektioner och raster tillsammans med alla de andra i sin årskurs på skolan delar de nu fler upplevelser och erfarenheter med dem. Numera har eleverna sin självklara tillhörighet i den ordinarie klassen även om de ibland är i ett annat rum under viss lektionstid. Några av Lagunens elever går aldrig ifrån den stora ordinarie klassen utan har all sin undervisning i den, medan andra växlar mellan de stora klassrummen och det mindre rummet.

I och med att Laguneneleverna numera undervisas och bedöms av samma ämneslärare som de andra eleverna i årskursen har förutsättningarna för en likvärdig undervisning och bedömning ökat väsentligt. Antalet behöriga ämneslärare som bedömer eleverna har också ökat i den nya Lagunen vilket är mycket positivt för att kvaliteten på bedömningarna ska höjas. Många gånger används olika mindre eller större gruppkonstellationer i undervisningen, det kan vara i diskussioner och i andra samarbeten elever emellan. I en liten grupp finns det färre förutsättningar att variera sådana samarbeten. Det finns många fler möjligheter till dynamiska möten och till olika grupperingar nu när eleverna tillhör en grupp med fler individer. Förutsättningarna för likvärdiga kamratbedömningar har också ökat i och med att Lagunens elever tillhör den ordinarie klassen med fler elever där mångfalden har blivit större. Lagunenläraren hjälper till med undervisningen i olika skolämnen och följer och ser samtliga elever i klassen under många lektioner och med olika lärare. Eleverna visar färdigheter under skiftande omständigheter vilket ger underlag för en likvärdig och rättvis bedömning. Det är en tillgång för ämnesläraren att ta del

av det Lagunenläraren sett när bedömning ska göras och betyg ska sättas. Även detta ökar förutsättningen för en likvärdig bedömning av såväl Laguneneleverna som de andra eleverna på skolan.

I nya Lagunen är eleven inkluderad från början och har sin tillhörighet i den ordinarie klassen och behöver därför inte välja att ta steget dit. Fortfarande finns möjligheten att vid behov få hjälp i ett mindre sammanhang. Att ibland få undervisning enskilt eller tillsammans med ett fåtal andra är ett etablerat arbetssätt på skolan och det är inte bara Laguneneleverna som får ta del av den möjligheten. Det kan vara tillsammans med en speciallärare, Lagunenläraren eller med ämnesläraren som ibland på lektionstid fokuserar på ett fåtal elever. Lagunenläraren kan då undervisa resten av klassen medan ämnesläraren tillfälligt koncentrerar sig på ett mindre antal elever. Den här flexibiliteten gör att Laguneneleverna får stöttning tillsammans med olika elever i årskursen och inte som tidigare endast tillsammans med varandra.

Ambitionen i gamla Lagunen var att eleverna så mycket som möjligt skulle vara inkluderade i den ordinarie klassen. De som läste något eller några ämnen i den ordinarie klassen vittnade själva om att de kände en större tillhörighet på skolan och att det stärkte deras självbild när de lyckades i den ordinarie klassen. Lagunen existerar inte längre i den mening att den är en verksamhet som parallellt med de ordinarie arbetslagen bedriver egen undervisning. Verksamheten har med samma ekonomiska resurser ökat förutsättningarna för de elever som är inskrivna på Lagunen att få en likvärdig utbildning som de andra eleverna på skolan.

5. Diskussion

Alla elever är unika i sitt sätt att förhålla sig till och tillgodogöra sig nya kunskaper samt att utveckla redan vunna färdigheter och begåvningar (Haug, 2012). Vi har kunnat se att varje elev hanterar och uppträder olika i de skilda inlärningssituationer som den möter. Faktorer som elevens personlighet, erfarenheter, läraren, om eleven är ensam eller tillsammans med andra, vilka de andra i så fall är samt var och när undervisningen sker påverkar elevens inläring. Dessutom händer väldigt mycket i och runtomkring eleven under alla de år som den tillbringar i skolan, vilket gör att elevens agerande och uppträdande förändras under perioder. Det lilla barnet växer upp, går igenom tonåren och blir en ung vuxen innan skoltiden för de allra flesta är slut. Att skapa de bästa förutsättningarna för varje elev under alla dessa omständigheter är en stor utmaning, att en del elever dessutom är en extra stor pedagogisk utmaning, gör skolans uppdrag ännu större.

I grundskolans läroplan står det att skolans värdegrund och uppdrag är att ge likvärdig utbildning och att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Aktuell forskning visar att när mångfalden hos eleverna tas tillvara i en fungerande, inkluderande skola berikas elevernas kunskaper och förutsättningar att lyckas och fungera i vårt demokratiska samhälle (Persson & Persson, 2012). Det har tidigare funnits en övertro på vinsterna och effektiviteten av att exkludera elever i mindre särskilda undervisningsgrupper men forskning visar att detta ofta leder till lägre förväntningar på eleverna och sämre måluppfyllelse (Nilsson, 2010). Förändringen av Lagunen har lett till förbättrade förutsättningar att ge en likvärdig undervisning och bedömning av Laguneneleverna och de andra eleverna i årskursen.

I samband med att vi gjorde Lagunen mer inkluderad i den ordinarie klassen kartlades vad som hade varit framgångsrikt i gamla Lagunen – vad som hade fungerat bra och vilket stöd som hade gett goda skolresultat och fått eleverna att utvecklas. När vi såg på de framgångsfaktorer vi arbetat fram visade det sig att alla kunde användas även i den nya Lagunen. Det handlade om bemötande, förväntningar, planering, mentorskap, flexibilitet och möjlighet att kunna hämta kraft i en lugn miljö. Vi ser att förändringen av Lagunen har skapat en mer inkluderande skola där flexibilitet i undervisningen har ökat möjligheten att möta elevernas behov och förutsättningar, och att ge utmaningar som får dem att utvecklas och vinna ny kunskap. Strandskolan har blivit ännu mer tillgänglig för alla, något som ligger i skolans uppdrag (Haug, 2012). Många gånger har vi sett att eleverna utvecklas socialt och höjer sina skolresultat när de har sin tillhörighet i den ordinarie klassen. Eleverna växer när de blir en del av den dynamik och mångfald som finns där. Det nya arbetssättet och den nya organisationen av Lagunen har tagit bort strukturer som tidigare försvårade för Lagunens elever och de andra eleverna i årskursen att dela gemensamma upplevelser och erfarenheter med varandra.

6. Referenser

- Harrower, K. J. & Dunlap, G. (2001). *Including Children with Autism in General Education Classrooms*. A Review of Strategies. *Behavior Modification* (25)(5)
- Haug, P. (2012). *Kvalitet i oppl ringa i arbeid i grunnskulen observert og vurdet*. Samlaget
- Hj rne, E & Säljö, R. (2011). *Att platsa i en skola för alla*. Lund: Studentlitteratur
- Nilholm, C. (2003). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur
- Nilholm, C. & Göransson, K. (2013). *Inkluderande undervisning – vad kan man lära av forskningen?*
- Nilsson, I (föreläsare). (2010). *R tt hjälp till elever med asperger och autism*. Hämtad från Om Ur Samtiden-Specialpedagogik (<http://www.ur.se/Produkter/161999-UR-Samtiden-Specialpedagogik-Ratt-hjalp-till-elever-med-asperger-och-autism>)
- Persson, B. & Persson, E. (2012). *Inkludering och måluppfyllelse – att nå framgång med alla elever*. Stockholm
- Unesco. (2001). *Salamanca deklARATIONEN och Salamanca +10*. Stockholm: Svenska
- Watkins, A. (Red.). (2007). *Bedömningar som främjar inkludering: Riktlinjer och metoder*. Odense, Danmark: European Agency for Development in Special Needs Education.

